

Matevž RAŠKOVIČ, Davor VUCHKOVSKI, Marjan SVETLIČIČ:
TEKTONSKE SPREMEMBE V GLOBALNEM OKOLJU IN IZZIVI
ZA AKADEMIKE

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, posebna številka, str. 338–355

Članek obravnava bistvena vprašanja in spremembe v svetovnem gospodarstvu (tektonske spremembe, premik gibala razvoja v Azijo, globalizacijo in deglobalizacijo, tehnološke spremembe, okoljske izzive, staranje prebivalstva, migracije in kancerogene neenakosti) ter ustrezen sistem globalnega upravljanja. Ugotavljamo, da se svet nahaja na križišču, ko porajajoča gospodarstva postajajo supersile – na čelu s Kitajsko kot glavnim izzivalcem. Članek prikazuje, da vse to zahteva več kot samo preprosto prilagoditev obstoječih teorij, pravil, sistemov in struktur. Mednarodno usmerjeni raziskovalci morajo postati bolj reflektivni in se vrniti h koreninam družboslovnih znanosti, če si želijo povrniti svoj ugled in biti sposobni zastavljati »velika vprašanja« ter pomagati reševati »velike izzive« sedanosti in prihodnosti v vse bolj nepredvidljivem in ranljivem svetu.

Ključni pojmi: tektonske spremembe, globalizacija in deglobalizacija, kriza, globalno upravljanje, migracije, tehnološke spremembe, ravnovesje moči, okolje, neenakost, staranje prebivalstva

UDK 321.72:339.9.012.421

Marko LOVEC, Marjan SVETLIČIČ: REŠEVANJE LIBERALNEGA
INTERNACIONALIZMA PRED LIBERALNIM SVETOVNIM REDOM V KRIZI
Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, posebna številka, str. 356–371

Članek analizira očitno krizo liberalnega svetovnega reda. Dokazuje, da je liberalni internacionalizem še vedno bolj del rešitve. Trdi, da tendence politične dezintegracije odražajo zmanjšanje stroškov neodvisnosti in upadanje vloge politične oblasti na splošno. Demokratično nasprotovanje trgovini velja obravnavati v kontekstu vse bolj mobilnih »zmagovalcev« in negibljivih »poražencev«, do katerih se teritorializirani sistemi zastopanja ne morejo odzvati drugače kot s populističnim nacionalizmom. Zaključuje, da so centrifugalne težnje v regijah znamenje konkurenčnega in večstranskega sveta, in ne konfliktnega in regiocentričnega.

Ključni pojmi: liberalna svetovna ureditev, regionalizacija, globalizacija, centripetalne vs centrifugalne sile, politična dezintegracija, populizem, Brexit

Zlatko ŠABIČ, Nina PEJIČ: NOVO RAVNOTEŽJE MOČI V MEDNARODNIH ORGANIZACIJAH: PRIMER KITAJSKE

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, posebna številka, str. 372–390

Članek proučuje vedenje Kitajske znotraj Organizacije združenih narodov (OZN), natančneje, proučuje novopridobljeno zavezanost Kitajske k mirovnim operacijam OZN. Članek ugotavlja, da se Kitajska kot nastajajoča velesila ne želi popolnoma odcepiti od sedanjega mednarodnega sistema globalnega vladanja, temveč v tem sistemu raje išče svoje priložnosti oz. ga uporablja za udejanjanje svojih lastnih političnih in ekonomskih interesov. Tak pristop ima multiplikativne učinke na druge vidike kitajskega sodelovanja v mednarodnih institucijah, npr. omogoča kompenzacijo za normativne kritike na njen račun.

Ključni pojmi: mednarodne organizacije, Združeni narodi, ravnotežje moči, Kitajska, mirovne operacije

Ana BOJINOVIĆ FENKO, Marko LOVEC, Jure POŽGAN, Danijel CRNČEC: EVROSKEPTICIZEM KOT FUNKCIONALNA PRETVEZA ZA POPULIZEM V SREDNJE IN VZHODNOEVROPSKIH DRŽAVAH: KRIZA EVROOBMOČJA, MIGRANTSKA IN UKRAJINSKA KRIZA

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, posebna številka, str. 391–417

Članek proučuje evroskeptična politična stališča kot spodbujevalce populizma v državah Srednje in Vzhodne Evrope po njihovi priključitvi Evropski uniji. Po vzpostavitvi konceptualne povezave med populizmom kot strategijo nacionalnih političnih strank in evroskepticizmom kot zunanjepolitičnim stališčem sledi natančen popis uspeha populističnih in evroskeptičnih strank na nacionalnih volitvah od leta 2004. Glavni prispevek članka je empirična raziskava dejavnikov, ki so omogočali populistično uokvirjanje evropskih zadev na nacionalnih volitvah, in sicer v obdobjih ekonomske in finančne krize, ukrajinske in migrantske krize. Članek ponudi razumevanje notranje in zunanje razsežnosti populističnega interesa, funkcionalnega preteksta za evroskepticizem in odzive nepopulističnih strank na evroskeptični populizem.

Ključni pojmi: Srednja in Vzhodna Evropa, Evropska unija, zunanja politika, populizem, evroskepticizem, politične stranke

Aljaž KUNČIČ: PREDNOSTNA OBRAVNAVA TRAJNOSTNIH RAZVOJNIH
CILJEV Z UPORABO MREŽNEGA PRISTOPA: POVEZAVE IN SKUPINE
CILJEV TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, posebna številka, str. 418–437

Agenda 2030 skupaj s Cilji trajnostnega razvoja (CTR) predstavlja velikopotezen razvojni okvir, v katerem sta sposobnost osredotočanja na pamentne ukrepe in prednostna obravnava tistih ukrepov, ki imajo največ učinka na vse vidike CTR, ključne za razvoj. To je mogoče doseči z uporabo merila učinkovitosti posameznih ukrepov, ki ga lahko uporabimo z upoštevanjem narave in tipa povezav med CTR, kjer lahko znotraj zarisane sedanje in prihodnje razvojne mreže prepoznamo pozitivne in negativne povezave med cilji, najbolj pomembne cilje in pa skupine bolj povezanih ciljev. Upoštevanje medsebojne povezanosti CTR pri izbiri ukrepov za pospeševanje človekovega in trajnostnega razvoja in pa primerjave sedanje in prihodnje razvojne mreže so lahko ključni za hitrejši napredek.

Ključni pojmi: CTR, Cilji trajnostnega razvoja, trajnostni razvoj, Agenda 2030, povezave, postavljanje prioritet, pospeševanje razvoja

Matjaž NAHTIGAL: SODOBNI PROSTOTRGOVINSKI SPORAZUMI IN
VZPON POPULIZMA: KAKO NASLOVITI NEZADOVOLJSTVO LJUDSTVA?

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, posebna številka, str. 438–453

Razlika med povojnim razvojem mednarodne trgovinske ureditve in kontekstom nedavnih pobud za sklenitev prostotrgovinskih sporazumov je, da postaja distributivni učinek trgovinske liberalizacije vse bolj razviden tudi v najbolj razvitih gospodarstvih sveta, v Združenih državah Amerike in Evropski uniji, ne le v razvijajočih se državah. Ta razvoj terja, da se trgovinska ureditev na novo premisli, tako da bo predvidela ustrezne instrumente, orodja in politike, ki so potrebni za prestrukturiranje. Najpomembnejši izziv v procesu poglobljanja in širitve ekonomske in pravne integracije je, kako razširiti ekonomske, tehnološke, finančne in druge koristi na izključene regije in izključene dele prebivalstva. Da bi presegli tak negativen razvoj, je treba omogočiti širok dostop do koristi mednarodnega povezovanja na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni.

Ključni pojmi: prostotrgovinski sporazumi, prostor za razvoj, institucionalne inovacije, vključujoč razvoj, regulatorna avtonomija, mehanizmi za reševanje sporov

Jana ARBEITER, Maja BUČAR, Boštjan UDOVIČ: MEDNARODNO
RAZVOJNO SODELOVANJE IN GOSPODARSKA DIPLOMACIJA:
PARTNERJA ALI TEKMECA?

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, posebna številka, str. 454–471

Slovenska gospodarska diplomacija je starejša od petindvajset let in enako velja tudi za mednarodno razvojno sodelovanje, kljub dejstvu, da je Slovenija postala donatorica razvojne pomoči šele decembra 2004. Lahko bi torej pričakovali, da bo odnos med dvema sredstvoma zunanje politike, gospodarsko diplomacijo in mednarodnim razvojnim sodelovanjem, vključeno v institucionalni okvir slovenske zunanje politike. Pričujoč članek pa kaže ravno nasprotno. Odnos med gospodarsko diplomacijo in mednarodnim razvojnim sodelovanjem namreč ni jasen, na kar vplivajo različni dejavniki: pomanjkanje strukturnega pristopa, pomanjkanje institucionalne podpore in razdrobljenost obeh aktivnosti. Upoštevajoč vse tri dejavnike smo v članku analizirali, ali lahko obe delujeta kot dopolnjujoči se dejavnosti, čeprav sta trenutno obravnavani predvsem kot dejavnosti, ki se ne dopolnjujeta, temveč nadomeščata. Pričakovana skladnost politik med dvema dejavnostma se namreč ne vzpostavi samodejno, kot bi lahko domnevali.

Ključni pojmi: Slovenija, mednarodno razvojno sodelovanje, gospodarska diplomacija, skladnost politik

Metka STARE, Andreja JAKLIČ, Klemen KNEZ: POVEZAVE MED
PREDELOVALNIMI IN STORITVENIMI DEJAVNOSTMI V MEDNARODNI
TRGOVINI IN GLOBALNE VERIGE VREDNOSTI

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, posebna številka, str. 472–491

V članku analiziramo vzorce in trende povezav med storitvenimi in predelovalnimi dejavnostmi v mednarodni trgovini. Z uporabo novega koncepta za merjenje mednarodne trgovine na podlagi podatkov o dodatni vrednosti prikažemo stopnjo povezanosti storitvenega sektorja in predelovalnih dejavnosti v dodani vrednosti izvoza obeh sektorjev v EU. Rezultati analize za obdobje 2000–2014 kažejo majhne spremembe v intenzivnosti teh povezav, vendar velike razlike med sektorji. Delež predelovalnih dejavnosti v dodani vrednosti izvoza storitev v EU je v letu 2014 znašal 7 %, delež storitev v dodani vrednosti izvoza predelovalnih dejavnosti pa 34 %. Tuje

storitve so v preučevanem obdobju povečale delež v dodani vrednosti izvoza predelovalnih dejavnosti v vseh državah EU, pri čemer je bilo povečanje v novih članicah EU, vključno s Slovenijo, še večje. Analiza kaže rastočo vlogo storitev v poslovnih procesih in mednarodni trgovini, kar je smiselno upoštevati pri oblikovanju politik, podjetniških strategij (posebej v predelovalnih dejavnostih) ter v prihodnjih raziskavah mednarodne trgovine. V prehodu na industrijo 4.0 se integracija storitev in predelovalnih dejavnosti še pogloblja, saj postajajo predelovalne dejavnosti pri implementaciji novih tehnologij še bolj odvisne od storitev. Zavedanje o rastočem pomenu tujih storitev v dodani vrednosti izvoza pa je posebej pomembno v obdobju rastočega protekcionizma in regionalne koncentracije verig vrednosti.

Ključni pojmi: storitve, mednarodna trgovina s podatki o dodani vrednosti (TiVA), izvoz storitev, izvoz predelovalnih dejavnosti, globalne verige vrednosti, podatkovna baza WIOD, model input-output

UDK 005.44:316.443

Marjan SVETLIČIČ: SMO AKADEMIKI SOKRIVI ZA UPOR ZOPER GLOBALIZACIJO?

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, posebna številka, str. 492-511

Na osnovi analize raziskav ter poučevanja, največ mednarodne ekonomike in poslovanja, članek ugotavlja, da so akademiki sokrivi za upor zoper globalizacijo in krepitev populizma. To je zato, ker so preveč poudarjali prednosti svobodne mednarodne menjave in pogosto napačno interpretirali »nevidno roko« A. Smitha ter podcenili stroške svobodne trgovine in nujnost kompenziranja tistih, ki z mednarodno menjavo zgubljajo s pomočjo politike redistribucije in drugimi ukrepi, ker je sam njen domet omejen. S pretiranim matematiziranjem se je podcenilo pomen raziskovanja najbolj žgočih in relevantnih problemov. Članek dokazuje potrebo po povratku k političnoekonomskemu interdisciplinarnem pristopu, da bi se presegle pretekle pomanjkljivosti, in izboljšanju komuniciranja teorij javnosti in študentom.

Ključni pojmi: globalizacija, akademiki, neenakost, redistribucija, nevidna roka, metodologija, pomembnost, kriza, mednarodna ekonomija, A. Smith